

Beklädnadsindustrin i Karleby med omnejd - en ärorik historia

Textil- och Läderbeklädnad
1933 - 1990

1632

Gamble Carleby stadssigill

Historiska Berättelser

Serietillverkning av kläder i
Gamlakarleby

1933

Begynnelseår

1933

Pionjärföretag

*Gamlakarleby
Handelskompani Ab*

Föregångare

*Edvin Franzén
Evald Vainio
Bermhard Weizmann*

Pionjärerna inom maskinell tillverkning av kläder i Gamlakarleby

- 1919 Edwin Franzén* grundar tillsammans med Leander Storskrubb och Herman Djupsund Gamlakarleby Handelskompani Ab och idkar partihandel. Franzén inlöste senare alla aktier i bolaget. Evald Vainio blir anställd som försäljare.
- 1933* Franzén köper Forsénska huset och inleder både minuthandel och tillverkning av kläder i gårdsbyggnaden . Han inskaffar 20 symaskiner.
- 1935 Bernhard Weizmann, Auran Pukutehdas* flyttar verksamheten till Gamlakarleby
- 1938 Ewald Vainio och Edvin Franzén* grundar Kokkolan Kappatehdas Oy.
- 1941 Ewald Vainio* övertar Kokkolan Kappatehdas och företaget flyttar till en ny fastighet vid Järnvägsgatan. Franzén fortsätter med herrkostymer och Vainio med damkappor.

Bernhard Weizmann börjar tillverka mantlar för armén, först i Yxpila, sedan i fastigheten Torggatan 25 och i Forsnabbas hus (mittemot kyrkan) och senare i egen fastighet på Borgmästaregatan 8. - Auran Pukutehdas avslutar sin verksamhet i slutet av 1950-talet. Som störst består personalen av omkring 50 anställda.

”Det första företaget i nejden som inledde maskinell tillverkning av kläder”

Gamlakarleby Handelskompani Ab

1933

Gamlakarleby stads historia del IV sid 406

År 1933 startade bolaget med fabriksmässig framställning av kläder. Till fabriken inköptes sammanlagt 20 maskiner. Samtidigt anställdes även skräddarmästare Bernhard Weizman för att leda tillverkningen av kläder. Produktionen fördubblades snabbt, sålunda att år 1938 tillverkade man redan över 9500 kostymer. Arbetsstyrkan, som vid årsskiftet 1935 bestod av 45 personer, steg hastigt till 73 personer. Krigstiden medförde givetvis förändringar i produktionstalen.

Det är all orsak att speciellt notera de arbetsplatser som Gamlakarleby Handelskompani Ab skapade vid en tidpunkt då det ännu fanns relativt få industriella arbetsplatser i Gamlakarleby. Det var bolagets förtjänst att den yrkesmässiga nivån i staden steg, ty det var det första företaget i hela nejden, vilket satte igång med maskinell tillverkning av kläder.¹⁾

Invånare 1930 = 5182

1935 = 7679 (gamla staden 3529, Hakalax 2873, Yxpila 1277)

Från hemsömnad till serieproduktion

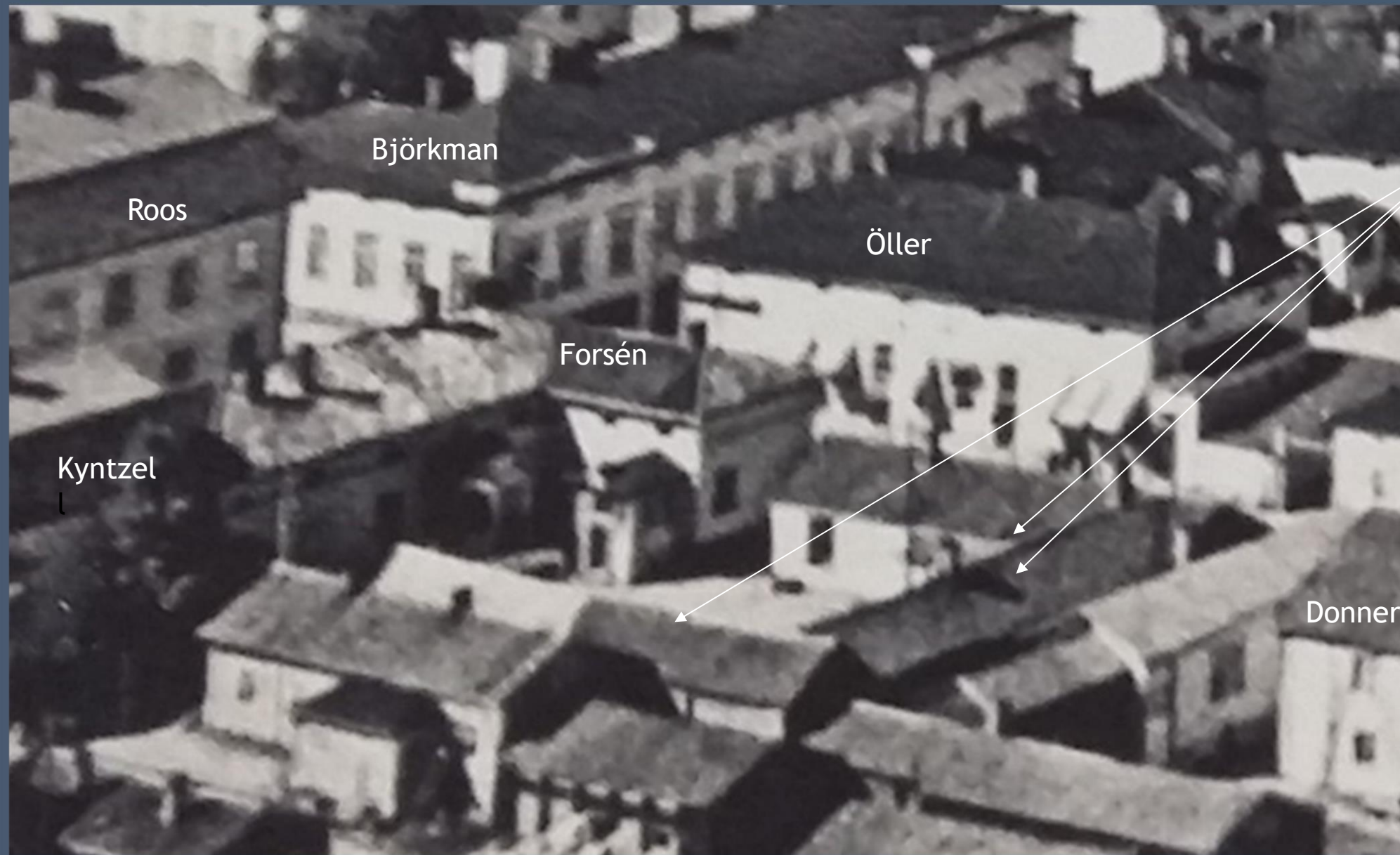
Gamlakarleby Handelskompani Ab
(Jan Forséns hus, byggd 1839)

Långbrogatan 37/Storgatan 10

Här inleddes den industriella tillverkningen av kläder år 1933

Bernhard Weizmann utvecklar tillverkningen av damkappor och herrkostymer

Forséns
gårds-
byggnader

I gårdsbyggnaden
på Långbrogatan
37 inleddes
tillverkning
av kläder redan år
1933

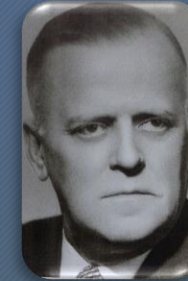
Eero Huima (hus 36/4)

Flygfoto 1931

Kommerseråd
Franzén Edvin
Gamlakarleby
Handelskompani
1897-1975

Pionjärer inom beklädnadsindustrin i Gamlakarleby

Kommerseråd
Evald Vainio
Kokkolan
Kappatehdas
1898-1965

Långbrogatan 41
Björklunds gamla fastighet. Nuv. Anttila P-plats
Kappatehdas 1938-1941 (Franzén & Vainio)
Handelskompaniet 1941-1960

Järnvägsgatan 2
Hit flyttade Kokkolan
Kappatehdas 1941

Långbrogatan 41
Östra kyrkogatan

Gamlakarleby
Handelskompani

Gamla fabriken

1938-
1960

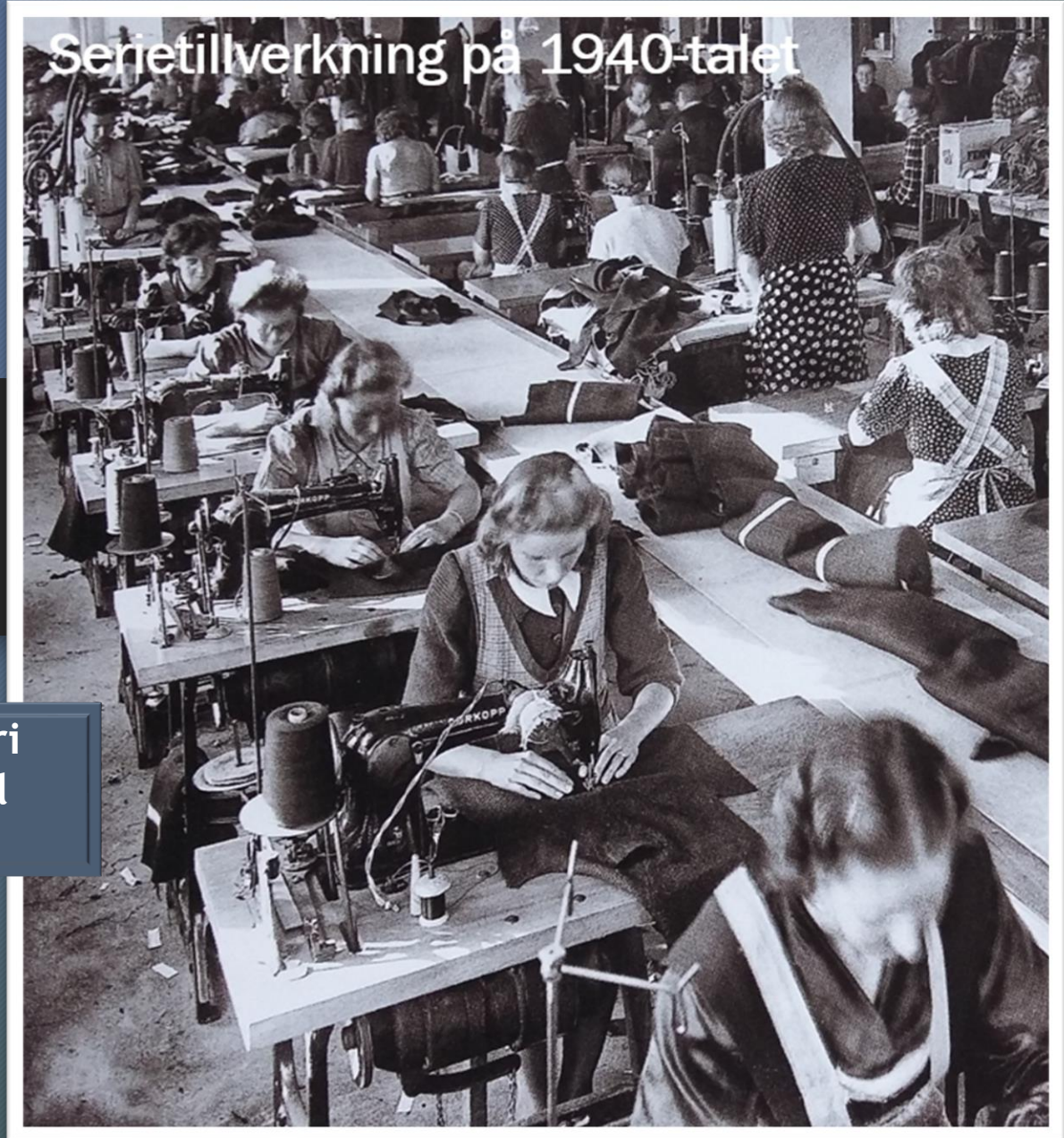
Kappatehdas
1938-1941

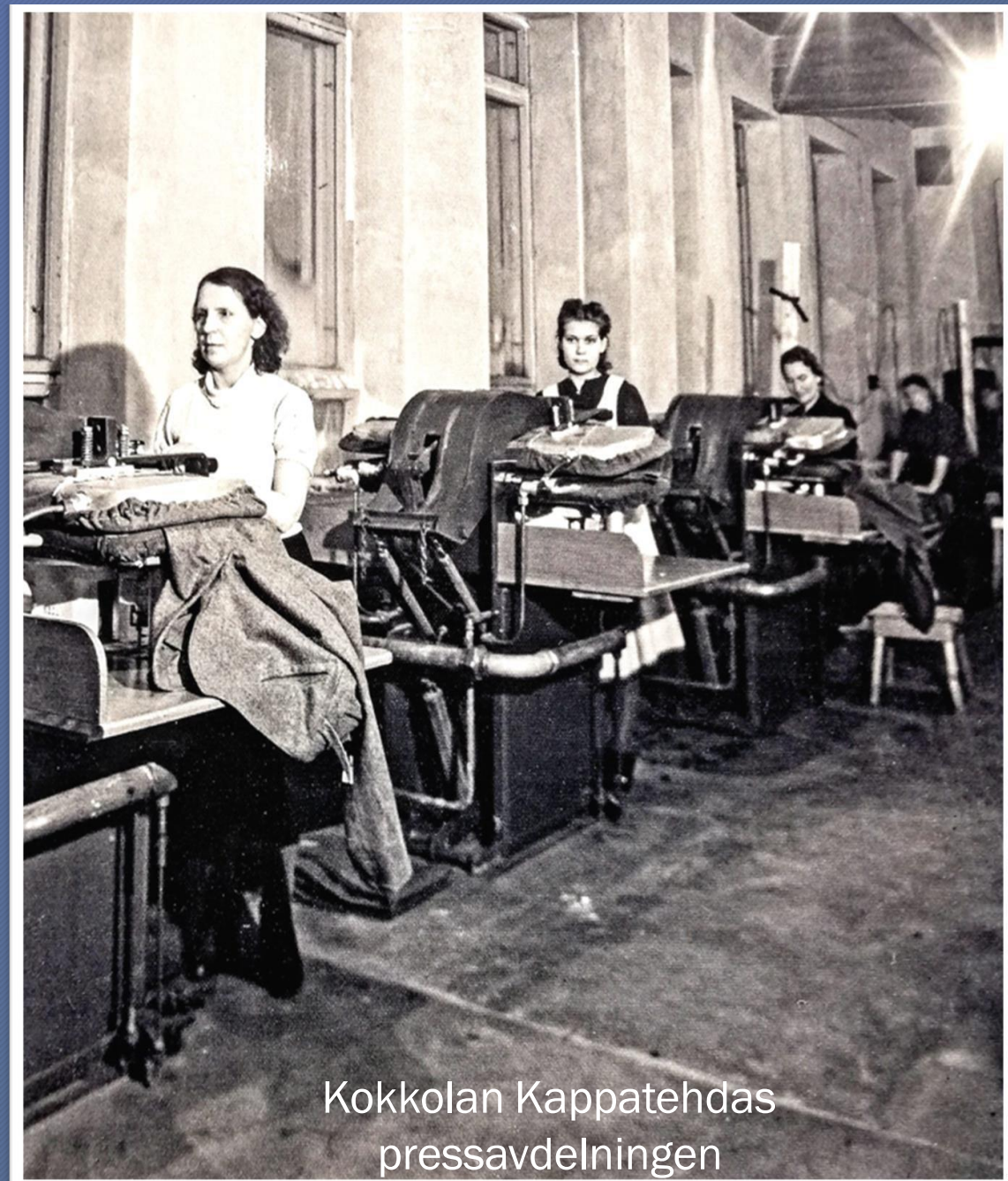
Branchen börjar växa

1930-
talet

Från Skrädderi
till Industriell
produktion

Serie-
tillverkning
1950-talet

Lasten Pukutehdas

Bekväma
pallar..

Försvarmakten sysselsatte under krigsåren

1940-
1944

Under krigsåren 1940-44 fungerar flera företag som manteltillverkare åt armén.

Tusentals mantlar lastas i järnvägsvagnar för transport till försvarmaktens materialförråd runtom i landet.

Personalen i företagen som tillverkade för försvaret under krigsåren uppgick till över 300 personer.

Stadens beklädnadsindustri

Förteckning

Beklädnadsindustrin i
Karlebynejden
Läder och textil

Branschen sysselsatte ca
3000 personer före 1990-
talet

Dessutom sysselsatte
handsktillverkningen med
sina hemsömmerskor också
ett hundratal

	Företag	Produkter	År	Anställda	Kommentarer
1	SOK:s beklädnadsfabrik	Skjortor, arbetskläder	1956-1989	620	VD Martti Muromaa
2	Sportbeklädnad Ab Rukka-Products Ab 	Regnjackor, mattor, hallar	1952-1975 1975- Turo 1990- Luhta	350 (350+70+50+100=570)	VD Roger Störling 7 dotterbolag
3	Gamlakarleby Handelskompani Ab Fran	Damkappor herrkostymer	1935-1978	120	VD Edvin Franzén, Karl-Erik Boris Haga/Bo Hanhikoski
4	Kokkolan Kappatehdas Master (Master-Coat Oy)	Damkappor	1938-1992	150	VD Evald Vainio/Raimo Vainio Master-Coat, 1977-1994
5	Kokkolan Pukutehdas	Herrkostymer	1959-1979	150	VD Raimo Vainio
6	Auran Pukutehdas	Kappor, kavajer	1935-1959	50	Bernhard Weizman
7	Lasten Pukutehdas Finn-Lassie 	Barn- och sportkläder	1949-1983 1983-1990	240	Aimo & Ulla-Stina Vallila Matti Silfvast
8	Malli-Mari Oy	Damkjolar, jackor	1963-1992 1992-1995	100	Aatos Kivelä/Aarne Varila Timo Sammallahti/Avardo
9	Design Tuote Oy	Damkjolar, jackor	1966-1990	120	VD Martti Korkia-Aho

Ett 40-tal företag - alla har försvunnit

Företag inom textilbranschen 2/3

	Företag	Produkter	Ar	Anställda	Kommentarer
10	Beklädnads Ab Hansa	Herrkostymer, Gentleman	1938-1976	120	VD Erik Brandt/Ole Bjön
11	Eila Helén Oy	Damkläder	1979-2020	30	Eila Helén (1940-2020)
12	Vape Oy	Byxor och fritidskläder	1945-1985	150	VD Sulo Peltoniemi +Jukka, Pekka, Ossi
13	Teli Oy	Kläder Mirabelle-kappor	1949-1969	90	VD Matti Uitto Kaino Nuotio/Otto Koivumaa
14	TOP-Tuote/T.J.Penttilä Oy	Herrbyxor	1955-1985	50	VD Tapio Penttilä
15	Vaato Oy	Kläder	1940-1949		VD Kaarlo Uitto
16	Oy Enroth-Tex Ab /	Kjolar, handskar	1960-1985	35	VD Erik Enroth
17	Österbottens Vadd	Sängkläder, quiltingtyger	1938-	75	VD Ernst Lax Bjarne Lax
18	Sivas Oy	Arbetskläder	1979-	6	Jukka Välikangas, Asko Karrola
19	PaaPii Design Oy Finsket /näthandel	Damkläder Herrkläder	2015-	20	Anniina Isokangas

Företag inom textilbranschen 3/3

	Företag	Produkter	Ar	Anställda	Kommentarer
20	Terinit Ab, Terjärv	Sportkläder	1949	100	VD Erik Granholm
21	Oma-Neula Oy, Kaustby	Verry sportkläder	1951	50	VD Sulo Peltoniemi
22	Hejko i Vetil	Arbetskläder		50	
23	Keskos fabrik i Perho	Fritidskläder	-1984	165	
24	Tiklas i Vimpeli, Lappajärvi	Skjortor (Sovjet)	1967-1988	134	
	14+24= 38 (läder+textil)			2975	+ 900 läder = 3875

Läderbeklädnadsindustrin i Karlebynejden

Branschen sysselsatte ca 900
personer före 1990-talet

Dessutom sysselsatte
handsktillverkningen med sina
hemsömmerskor också ett
hundratal

	FÖRETAG 1960 - 1990	VD	ANSTÄLLDA
1	Hagströms Läderfabrik	A.L.Hagström	600
2	Sinatex Oy (fd. Hagströms)	Timo Siukosaari	100
3	Perkas Ab	Hannes Hagström	30
4	Oy R.Lax Ab	Inger Savela	40
5	L.Sundbäck	Lars Sundbäck	30
6	Birger Biskop Kb	Birger Biskop	30
7	Bimark Leather	Egon Biskop	15
8	Mokka-Nappa Oy	Mauno Plusisaari	30
9	Stailer Oy	Lauri Heikkilä	20
10	Oy V & M Brandt Ab	Mikael Brandt	20
11	Kokkolan Turkis Oy	Jarmo Vallila	15
12	Oy Meiker Ab, Kronoby	Lars-Eric Thylin	50
13	Oy Skin-Makers Ab, Kronoby	Stedan Thylin	30
14	RBA Päls i Nedervetil	Bo-Erik Riippa	5
	TOTALT		900

+ några mindre sömnadsföretag

Läderbeklädning och Handskar

Läderbeklädnadsindustrier

Hagströms Läderfabrik Ab
Sinatex Oy (fd. Hagströms)
Brandt V&M Ab
Perkas Ab
R.Lax Ab
Birger Biskop Kb
Mokka-Nappa (Plusisaari)
L. Sundbäck
Oy Meiker Ab (Kronoby)
RBA Päls (Nedervetil)
Stailer Oy (Lauri Heikkilä)
Kokkolan Turkis Oy (Vallila)
Bimark Leather (E.Biskop)

Handsktillverkning

Gamlakarleby Handskfabrik Ab
B.Huhta Kb
Haka-Käsine (Helge R Hagström)
F:ma Henry J Hagström
Rukkastuote (Jorma Örnberg)
S. Nyman (N-Käsine Oy)
Byskata Henrik
F:ma E.Enroth
Anita Plogman (Nedervetil)
Paccas Oy, Ruotsalo
SinnMet (Blomqvist/Kvikant)
+ ett stort antal småtillverkare
och importörer

Hemsömmerskor i
var och varannan
stuga

Se "Sinnstaden översikt" under
menyn "Branscher/Läder/Textil"
www.karlebynejden.fi

Handsktillverkare

	Företag	Produkt	År	Kommentarer
1	B. Huhta Ab	Handskar. Sport- och specialhandskar	1956	Birger Huhta/Henrik Huhta Vittsar
2	Henry J. Hagström	Handskar	1955	Kaffevägen
3	Gamlakarleby Handskfabrik Ab	Handskar	1944-2004	Lennart och Ragnar Store
4	Erik Forsgård	Handskar	1945-1960	
5	Haka Käsine / Helge Hagström	Handskar och skinn-produkter	1930-1960	Garveri på Pelostranden, Fabrik på Industrigatan
6	Skinnfirma Olof Holmqvist	Handskar	1945-1980	Måttis
7	Handsk- och kardfabrik	Skinn och läder	1932-1955	Lennart Kotka, Snellmansgatan
8	Nestor Nygård	Skinn och läder	1955-1970	Torggatan 6
9	N.Käsine Oy /S.Nyman	Handskar	1982	Thomas Nyman, Vittsar
10	Anita Plogman	Handskar		Nedervetil
11	Karl Gustav Brandt (Kano)	Handskar	1951-1984	
12	Henrik Byskata	Handskar		
13	F:ma E. Enroth	Handskar	1960-1985	Erik Enroth
14	Paccas Oy, Ruotsalo	Handskar	2012-	Satu Tuomala

Beklädnadsindustrier

PRESENTATION

Beklädnadsindustrin

Pionjär inom beklädnads-
tillverkningen i Gamlakarleby

Edvin Franzén

1938-1960

Gamlakarleby Handelskompani

1933 - 1978
1919- parti

Ab Gamlakarleby Handelskompani

1960-1978

Sysselsatte som mest ca 120 personer

Evald Vainio

K
A
P
P
A
T
E
H
D
A
S

1938 - 1992

Kokkolan Kappatehdas Oy - Master
150 anställda

Kokkolan Pukutehdas Oy

1959-1971

Här inledde Evald Vainio
år 1959
Kokkolan Pukutehdas Oy:s
verksamhet som senare
flyttade till Mesilä år 1971
(-1979) Raimo Vainio

På samma tomt verkade
också Kokkolan
Kappatehdas.

Fastigheten byggdes 1942
för lastbilsförsäljning och
verkstad.

150 anställda

Gamla posthuset - Strandgatan

SOK:s beklädnadsfabrik sysselsatte år 1975 ca 600 personer
1956 - 1989

Arbetskläder, farmare, skjortor

SOK:s beklädnadsfabrik

SOK
skjortfabrik

SOK:n vaatetustehdas Kokkolassa. Paitojen lisäksi tehdas valmisti suuria määriä farkkuja 1970-luvulla. Etualalla rakennus, joka lunperin oli köysitehtaan konttori. Kuvaushetkellä tiloissa toimi Auto-Haron kuorma-autojen huolto. SOK:n arkisto.

Lassie

1949-1990
Lasten Pukutehdas Oy
Finn-Lassie Oy

[TARINA](#) (Youtube)

Aimo Vallila

Ulla-Stina Vallila

240 anställda

1963-1995

Mallimori

Aatos Kivelä och Aarne Varila

100 anställda

1966 - 1993

Martti Korkia-Aho

120 anställda

Eila Helén Oy
1979

*Exklusiv
damkonfektion*

Eila Helén

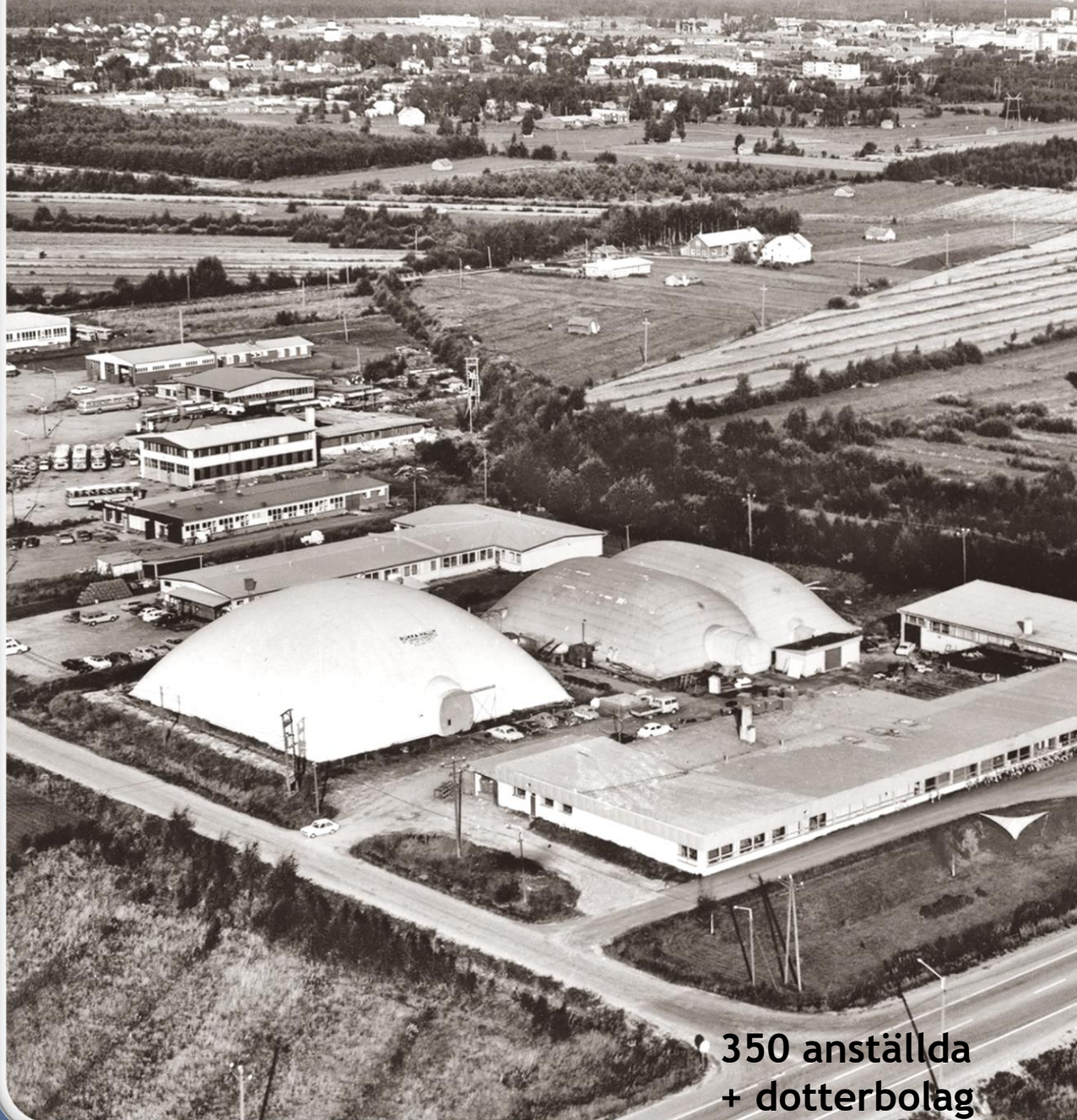
30 anställda

En av de få som klarade 90-tals krisen

Gamlakarleby Sportbeklädnad / Rukka

Gurli Simell var organisatören, Roger Störling försäljaren och Gunborg Lehmus designern i grundarskaran. Här är de samlade framför företagets

• 350 anställda
+ dotterbolag

Före bilens tidevarv..

Rukka tillverkade även övertryckshallar

1970

Öppningen av Gamlakarleby simhall. K.H.Renlunds museum.

1938-1976

Sysselsatte som
mest över 100
personer

**Beklädnads Ab Hansa
Torggatan 11**

Personalen med Erik Brandt
och Ole Bjon i spetsen

Oy Terinit Ab
Terjärv Spinneri
Terjärv
1949

 Terinit

Sysselsatte som mest ca 300 personer

Erik Granholm

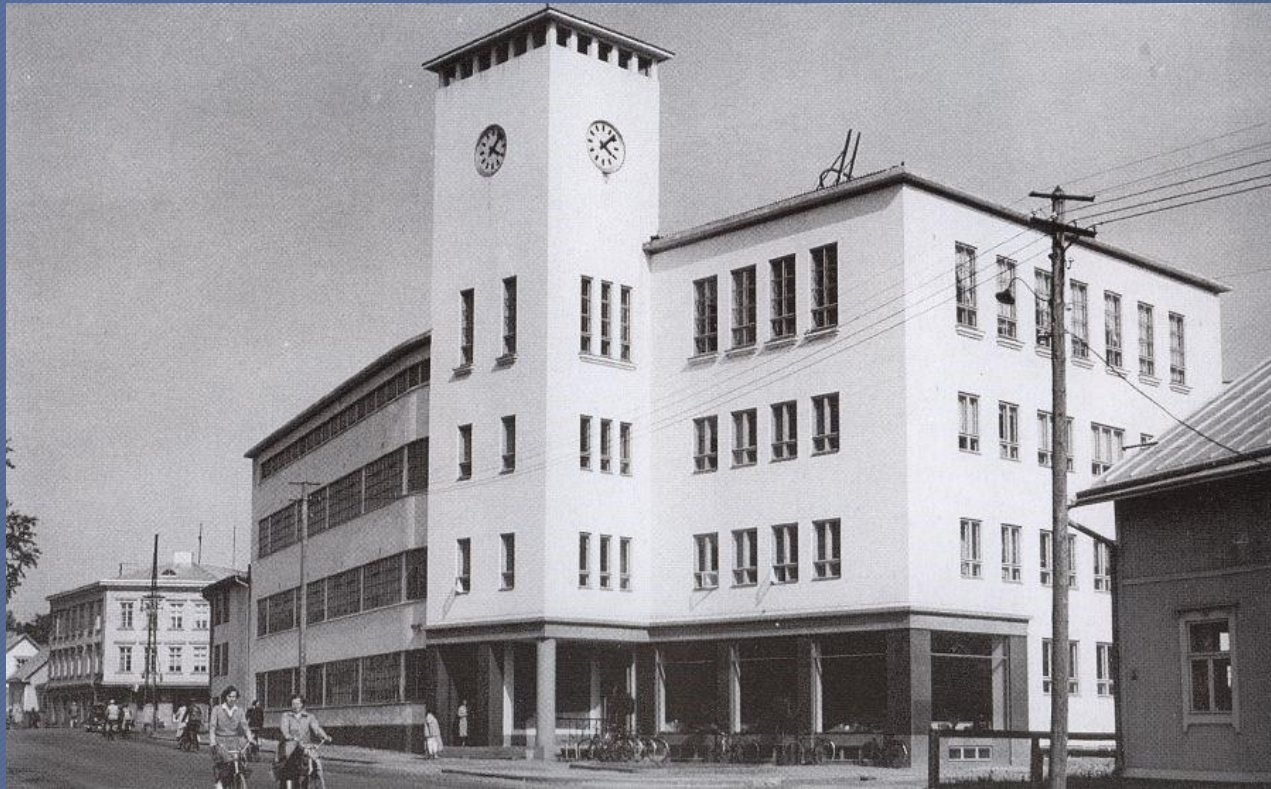
Oma-Neula Oy
Sulo Peltoniemi
1956
Kaustby

40 anställda

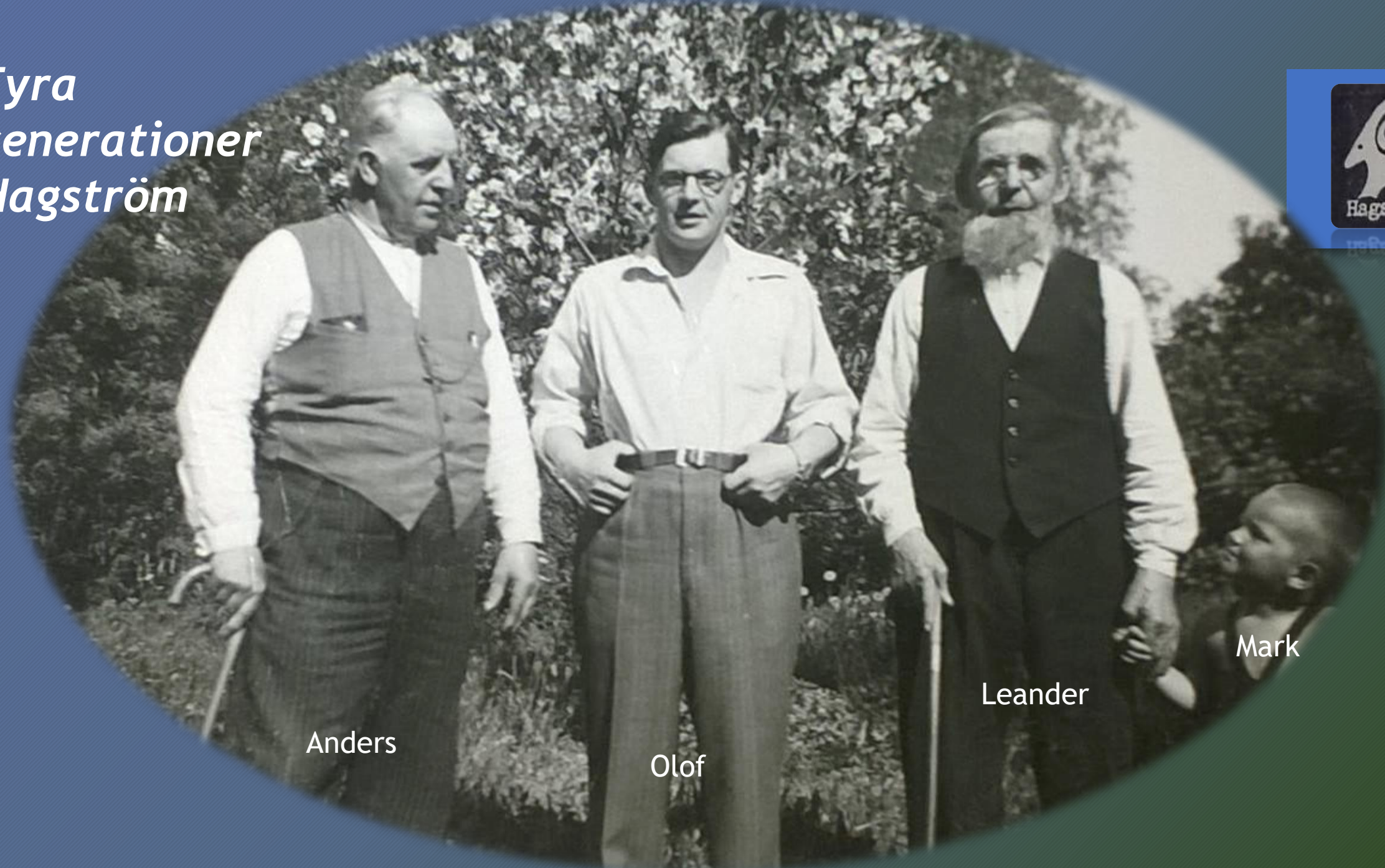
Läderbeklädning och Handskar

Hagströms läderfabrik Ab (1896/1903-1980)

Från 2 medarbetare 1896 till 600 personer på 1950-talet

*Fyra
generationer
Hagström*

Anders

Olof

Leander

Mark

Sömnadsavdelningen på 1950-talet

Kromläderfabriken i Rimmi 1920

GAMLAKARLEBY KROMLÄDERFABRIK AB (1920-1988)
År 1940 hyrde försvarsmakten fabriken och började
producera material för armén.

Runar Slotte
1910-2004

Sysselsatte som mest ca 140 personer Runar Slotte var VD under åren 1937-1980

**Gamlakarleby
Kromläderfabrik A.B.**

**Rekommenderar sina
läderrockar
och andra
läderbeklädnadsartiklar.
1925**

GAMLAKARLEBY KROMLÄDERFABRIK AB

En av pionjärerna gällande tillverkning
av läderkläder

Arbetare vid Kromläderfabriken

Läderekiperingsfabrik med eget garveri i Vittsar, Oy Turkis-Päls Ab (1943)

Trähuset i gathörnet var delvis fabrikslokal, tills det vita stenhuset byggdes i slutet av fyrtiotalet.

Päls AB fanns vid Skataforsen nära Riksåttan vid raksträckan före Vittsar. Man arbetade bl. a. med beredning av pälskinn, som Lauri Muromaa hade hand om.

Perkas AB tillverkade läderkläder, handskar och pälsar.

Carl-Gustav Store

Helge (Hannes) Hagström
(1901-1985)

Oy Perkas Ab

30 anställda

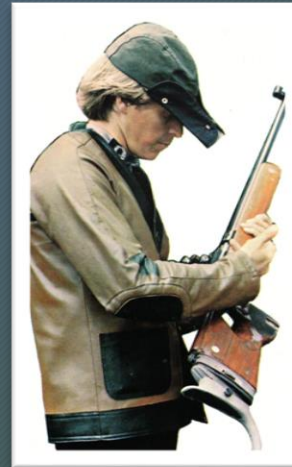
**1937-
1960 tal**

Ox PERKAS Ab.

1937

1973

Oy Meiker Ab
Läderbeklädnsfabrik
Kronoby

N-B Skuthälla & L-E Thylin

50 anställda

1974

Försäljningsmodeller

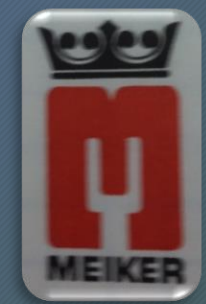
Tillskärning

Sömnad

Puts & Press

Läderjackor i älgskinn

90% på export

1980-talet

Meiker[®]

Algskinnsjackorna väckte intresse också i
vårt västra grannland

Stefan Thylin

Drottning Silvia
visar sin
uppskattning för
skinnhandlaren
från Karleby

1980
-talet

På Modemässan i Stockholm

40 anställda

1951

Läder
beklädnads
fabrik

Oy R.Lax Ab

Inger Savela

Bimark Ab - Läderjackor på Hongabacka

(1985)
1994

Egon Biskop

Handsktillverkningen – 1 milj. par 1950

I början på 1900-talet
tillverkas 300 000 par
handskar och år
1950 över *en miljon par*

Hagströms 1936

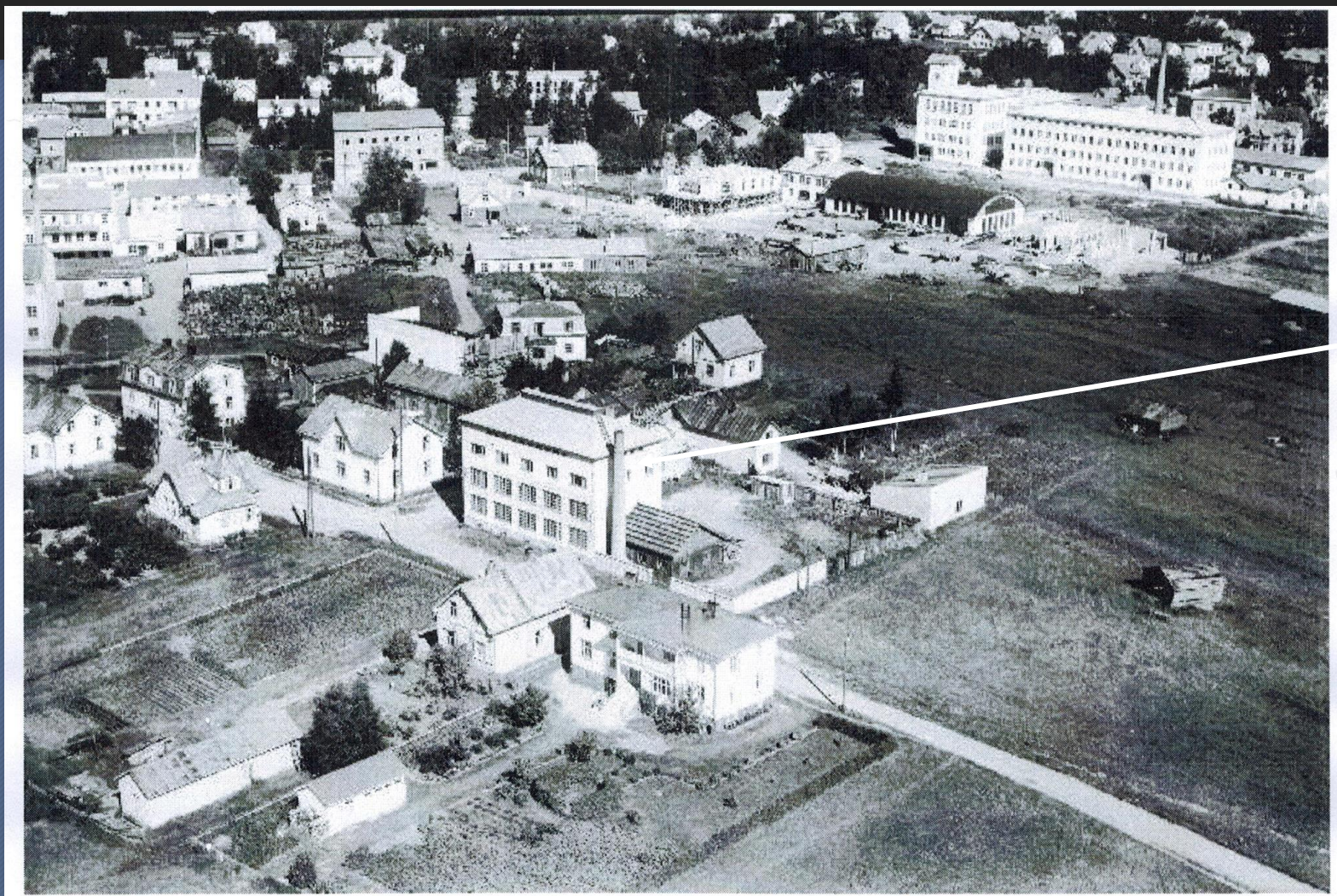
1950
-talet

Handsklinjen
vid
Hagströms

Haka-käsine

Helge R. Hagström, handskfabrikör(1908-1971)

1930-1960

Helge Hagström
uppförde också en
garveribyggnad i
Vittsar år 1939

B. Huhta Ab

Birger Huhta, industriråd, handskfabrikör

1956

Birger Huhta

Skidlandslagets
”hovleverantör”

Fortsätter idag
med patenterade
brandhandskar för
räddningsverk över
hela världen.

Henrik Huhta

Handskstansning vid Gustafssons

1955

HANDSKTILLVERKNING

F:ma

Henry J. Hagström
Kaffevägen

25-30 hemsömmerskor
150 000 par/år

Ingen i hela landet gör läderkläder
av så fint läder som Hagström

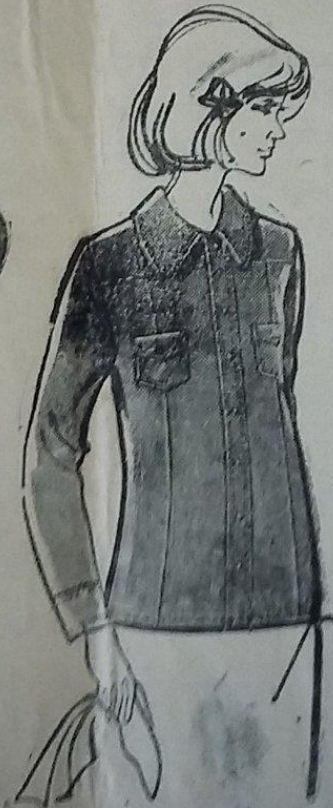
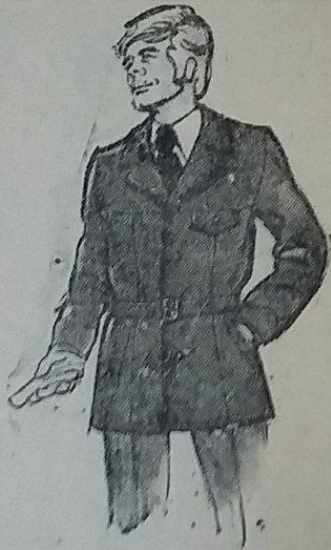

Reklam

**Gör en verkligt förmånlig
INKÖPSRESA TILL SKINNSTADEN GAMLAKARLEBY**

Det stora urvalet i Hagströms
fabriksbutik garanterar 'fynd'
för var och en.

Även en längre resa lönar sig
— och priset kommer vi nog
överens om.

BUTIKENS
ÖPPETHÅLLNINGSTIDER:
vardagar kl 8.30—17.00
fredagar „ 8.30—20.00
lördagar " 8.30—14.00

HAGSTRÖM

Länets största specialaffär
för läderprodukter

GAMLAKARLEBY
Långbrogatan 1—C (FINLAND)

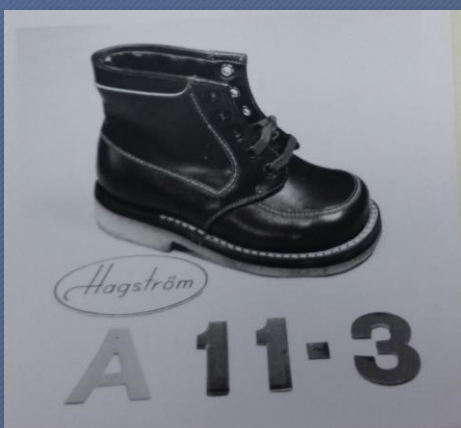
Ordet
"blygsam"
fanns inte i
Karleby-
vokabulären

Och priset
kommer vi
nog överens
om..

Modelldesign på 1940-talet

Leo Korpelas modellskiss för Hagströms

Läderprodukter på 1950-talet

Modekläder från Gamlakarleby

Reklam

1960

1970

Sovjethandeln

Kläder kom med som varugrupp i den bilaterala handeln med Sovjet
5-års planer - ju mera oljeinköp, desto mera försäljning

1970-
1990

Sovjethandelns Uppgång och Nedgång

Sovjethandelns upphörande ledde till stora bortfall för
beklädnadsindustrin i Finland

Depression

ÖSTERBOTTNINGEN

SÖNDAG 15 JANUAR

Stark nedtrappning för
konfektionsbranschen i Karleby:

**Över 2.000 jobb
bort under tjugo år**

SCAB går i graven och
Bankkrisen slår hårt mot
de valutalåns tyngda
företagen

Finlands Bank tar över Sparbankernas
Central-Aktie-Bank 19.9.1991

Ett hårt slag för arbetslösheten i Karleby som steg till 22%

Den bilaterala handeln med Sovjet upphör 1990 och påverkar hela beklädnadsindustrin.
Depressionen 1992 med valutakrisen sätter slutligen stopp för de flesta.

**1990-
talet**

Källa: Ett Företagsamt Folk

3000 arbetsplatser och ett 50-tal fabriker försvann under det krisdrabbade 90-talet

Läder- och Beklädnadsindustrins pionjärer

A.L. Hagström
Läderfabrikör
1876-1962

Hud- och
Skinskompaniet
Emil Björk
Eliel Sandbacka
M.A. Slotte
Hugo Sandbacka

M.A. Slotte
Skinshandel
Garvare
1878-1964

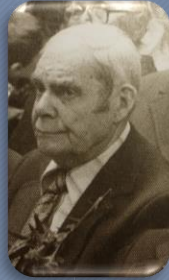
Runar Slotte
Garvare
Kromläder
1910-2004

Bengt Brandt
Garvare
1938-2016

Matts Ahlskog
Ahlskogs
Läderfabrik
1928-2003

Axel Söderström
Garvare, m.m.
1891-

Hannes Hagström
Perkas
1901-1985

Edmund Huhta
Garvare
1903-1974

Birger Huhta
Handskfabrikör
1916-2007

Roger Störling
Rukka
1926-2003

Erik Granholm
Terinit
1917-2006

Beklädnadsindustrins era är till ända - Vem tar över ?

Edvin Franzén
Gamlakarleby
Handelskompani
1897-1975

Evald Vainio
Kappatehdas
1898-1965

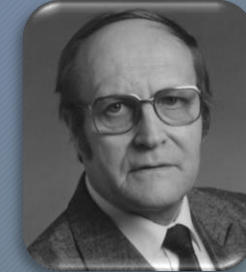
Raimo Vainio
Master-Coat Oy
1929-1986

Erik Brandt
Hansa.
1905-1987

Aimo Vallila
Lassie.
1928-2012

Martti Korkia-
Aho
Design Tuote
1930-2012

Sulo Peltoniemi
Vape/Oma-Neula
1909-1982

Erik Enroth
Enroth-Tex Ab
Beklädnad, handskar
1920-2013

Inger Savela
Oy Lax Ab
1934-2014

Eila Helén
Beklädnad
1940-2020

Henrik Huhta
Handskfabrikör
1946-

Lars-Eric Thylin
Läderbeklädnad
Meiker
1946-

Lauri Heikkilä
Läderbeklädnad
Stailer Oy

Var finns nästa generation entreprenörer ?

Beklädnadsindustrin i Karlebynejden

Källor: Gamlakarleby stads historia, Karleby sockens historia,
Företagare i Hakalax, KHRM, Ett Företagsamt Folk/Ole Granholm,
Eero Huima, Toivo Sandkvist, Lars-Eric Thylin och privata arkiv

Lars-Eric Thylin
Historiska Berättelser

2025